

*Inna Maailenko, Ph.D., Associate Professor
National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"*

Адаптація європейського досвіду реалізації потенціалу енергозбереження в Україні

Adaptation of European experience to realize energy saving
potential in Ukraine.
2019, Ukraine

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Полтава 2019

Раціональне або ефективне використання енергетичних ресурсів – це така поведінка економічних суб'єктів, коли енергозабезпечення будівель або технологічних процесів на виробництві підтримується на тому самому рівні за використання меншої кількості енергії.

Населення може скоротити комунальні витрати завдяки енергоефективності, а держава – підвищити продуктивність промисловості і конкурентоздатності, заощадити ресурси. Для підприємств – зниження фіксованих витрат, як наслідок – збільшення прибутків.

На сьогодні проблема підвищення потенціалу енергозбереження нашої держави вимагає значної уваги. Національна економіка витрачає на одиницю ВВП удвічі більше енергоресурсів, ніж у середньому в світі, і у 5-8 разів більше, ніж у країнах ЄС.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Завдання:

- 1. Визначити бар'єри щодо зростання потенціалу енергозбереження в Україні.**
- 2. Врахувати європейський досвід при розробці напрямів зростання потенціалу енергозбереження в Україні для підприємств Добувної промисловості;
Переробної промисловості;
Сільського господарства;
Житлово-комунального господарства;
Транспорту**

Завдання доцільно реалізувати за допомогою методу «мозкового штурму» (розділити слухачів на групи для виконання).

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Існують певні бар'єри щодо підвищення потенціалу енергоефективності в Україні. Умовно виокремлюють наступні перешкоди: *фінансові, соціальні, виробничі, адміністративні, юридичні і ринкові*

До фінансових факторів належать:

- недостатньо фінансових коштів для реалізації модернізаційних та енергоефективних проектів (високі відсоткові ставки зупиняють інвестиції);
- високі банківські ставки на кредити і як наслідок - великі витрати на нарощування капіталу;
- економічні моделі непрозорі й часто не стимулюють до розвитку (перехресне субсидування, тарифоутворення, монополізм);
- для деяких підприємств впровадження енергоефективних систем та технологій альтернативного споживання енергії є економічно недоцільним;
- відсутність інвестицій.

With the support of
Erasmus+ Program
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Головні передумови залучення інвестицій:

- верховенство права,
- адаптація до європейського енергетичного законодавства,
- деофшоризація економіки,
- впровадження стимулюючого регуляторного законодавства,
- економічно обґрунтовані тарифи,
- проведення комунікаційної політики для заохочення входу на ринок стратегічних та фінансових інвесторів.

With the support of
Erasmus+ Programm
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

До соціальних бар'єрів належать:

- низька інформованість керівництва підприємств і окремих громадян про можливості економії енергії або дійсну вартість енергії, а також про можливі (часом альтернативні) варіанти постачання енергії;
- відчувається «кадровий голод» серед інженерів, а також фахівців у різних галузях енергозбереження, енергоаудиту та енергоменеджменту;
- не сформована потреба у консультаційних пунктах з питань оцінки енергоефективності;
- існує несанкціонований відбір енергоносіїв та енергії;
- “проблема ефективності енерговикористання та енергозбереження не стосується моїх інтересів”, тобто “це не моя справа” – така думка більшості.

With the support
Erasmus+ Program
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Фактори, які стримують розвиток енергозбереження та енергоефективності в країні:

- брак мотивації;
- брак інформації;
- брак досвіду фінансування проектів;
- брак організації та координації

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Виробничі бар'єри:

- пріоритет інвестицій на підвищення продуктивності праці або якості продукції вищий за пріоритет підвищення енергоефективності;
- відсутність впровадження заходів із запобігання та адаптації до зміни клімату (один із пріоритетів глобального розвитку енергетики);
- неефективна структура генеруючих потужностей (недостатня маневрена потужність);
- незадовільні темпи оновлення обладнання ТЕС, що призводить до збільшення відпускної ціни на енергоринку;
- значні технологічні втрати;
- низький ККД (коефіцієнт корисної дії) генеруючого обладнання через його значне зношення;
- великі комерційні втрати;
- прихована монополія постачальників енергії;
- переважна відсутність пошуку та впровадження інноваційних розробок у галузі видобутку, переробки викопних видів палива, виробництва, трансформації, постачання і споживання енергії.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Адміністративні бар'єри:

- фінансові потоки на енергоринку побудовані за адміністративними ознаками, процес прийняття рішень непрозорий;
- економічна політика та політика енергоефективності мають несистемний характер (протиріччя; не стимулюючий характер; часта зміна норм; відповідальність різних відомств; різні «кишені» для бюджетних коштів, які спрямовуються для вирішення одних і тих же завдань; логічна незавершеність окремих етапів економічної політики, наприклад, кампанії з обов'язкових енергетичних обстежень) ;
- ціна на енергію визначається адміністративними рішеннями, передусім політичними міркуваннями, і тільки потім – витратами;
- нормативна база планової економіки переноситься на ринкову економіку;
- групове, технологічне і загальнозаводське нормування переноситься з планової економіки;
- відключення споживачів (обмеження) часто здійснюються за адміністративними ознаками.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Юридичні бар'єри:

- безкарність за неплатежі за використану енергію;
- збитки споживачів за рахунок відключення і поставку неякісної енергії залишаються без уваги;
- дотримання антимонопольного законодавства при функціонуванні енергоринку здійснюється не повною мірою;
- недопрацьована система відповідальності ліцензіатів із постачання.

With the support of
Erasmus+ Program
of the European Union

project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Ринкові бар'єри:

- додаткові витрати, пов'язані із забрудненням навколишнього середовища, усуненням екологічних наслідків при виробництві, передачі або споживанні енергії, не покриваються забруднювачами;
- надмірне споживання енергії покривається не лише споживачами (через оплату енергії), але і суспільством – за рахунок імпорту додаткових (вкрай необхідних) енергоресурсів;
- відсутність можливості вибору постачальника і/або типу енергоносія, не діє право "доступу третьої сторони";
- існування прихованої монополії постачальників енергії;
- непрозорий процес та процедури прийняття рішень при приватизації енергооб'єктів;
- непослідовність при реалізації правил енергоринку (посилення/послаблення втручання державних структур).

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Ринкові:

відсутність достатнього досвіду і культури проведення маркетингових досліджень, бізнес-планування, менеджменту проектів, пов'язаних з енергозбереженням;

включна тарифна політика не стимулює кращі та ефективні підприємства (метод «витрати плюс»);

відсутність реальних процедур обліку витрат на корпоративну програму енергоефективності в тарифі на тепло, коли підприємства опалюють місто тощо);

недостатній облік інтересів споживачів (інституціональних і приватних) у законодавчих нормах, тарифній політиці. Як наслідок, а, також через недостатню інформованість відсутня згода у прийнятті введеної політики, прийнятих рішень і пропонуваніх ринком технологій як суб'єктами бізнесу, споживачами;

фактичні витрати, пов'язані з нераціональним використанням енергії покриваються суспільством, а не винуватцями;

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

ВИСНОВОК

Тобто, проаналізувавши всі бар'єри на шляху до ефективного енерговикористання України, можна зробити висновок.

Головною перепоною є мотивація усіх економічних суб'єктів держави, відсутність контролю підприємств та домогосподарств щодо енергоефективної діяльності, просвіти та стимулювання енергозбереження, енергоаудиту та енергоменеджменту.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Результат:

Кожна група презентує ключові напрями зростання потенціалу енергозбереження вітчизняних підприємств.

Відбір кращих проектів

Формування практичних рекомендацій до впровадження на вітчизняних підприємствах для зростання потенціалу енергозбереження.

With the support
Erasmus+ Program
of the European Union

Project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] is the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein